

קוד האתיקה למלווים רוחניים במדינת ישראל²¹

על המלווים הרוחניים בישראל לנהוג ביושר, הגינות, בהתחשבות ובכבוד כלפי כל אדם בכל המגעים המקצועיים והחברתיים. עליהם לשאוף לדון "כל אדם לכף זכות" להיות" אומר מעט ועושה הרבה "ו" מקבל כל האדם בסבר פנים יפות". (משנה, אבות א').

***

כל העקרונות המוסריים אשר להלן הנזכרים במסמך בלשון זכר מתייחסים לאיש ולאשה, ללומדים ליווי רוחני מקצועי, למלווים רוחניים ולמדריכים בתחום, ללא הבדל השקפת עולם או אורח חיים.

1. הגדרות:

- (א) "העמותה" - העמותה לליווי רוחני בישראל.
(ב) "מלווה רוחני מוסמך" - אדם אשר הוכשר לעסוק בתמיכה רוחנית בתכנית לימודים מוכרת על-ידי העמותה,³ ועבר הליך הסמכה אשר מוכר ע"י העמותה.⁴
(ג) "מלווה" - אדם הנעזר בשירותי התמיכה הרוחנית.
(ד) "מדריך" - אדם אשר הוכשר לעסוק בהדרכה למלווים רוחניים, בתכנית הכשרה מוכרת על-ידי העמותה,⁵ ועבר הליך הסמכה אשר מוכר ע"י העמותה.⁶

2. הקוד האתי:

- (א) קוד אתי זה יחייב את כל חברי העמותה, ובקבלתם לעמותה הם מתחייבים לפעול על-פיו.
(ב) כל ההוראות החלות על מלווים רוחניים חלות גם על מדריכים, ובין השאר ביחסיהם עם המודרכים על-ידיהם.

¹ מסמך זה מבוסס על נוסח שנכתב על ידי עינת רמון (מכון שכטר, NAJC) בשיתוף עם נתן צ'רני ורחי קרויזר (ברוח), אלי שרון ודבורה קורן (תשקופת), עדי סמסון (לקראת שליחות) רחל אלון - מרגלית (רשת הארגונים לליווי רוחני בישראל), ברוך שלו (מזורים), מייק שולץ (רמב"ם), איתן אקשטיין (רטורנו), הילה זמר (בית המדרש לרבנים ע"ש שכטר), טליה לבנון (הקואליציה הישראלית לטיפול בטראומה), ואריאל וורנר. יועצים מארה"ב: תרזה (ACPE), ג'ון דבלדר, (CPSP), ססיל אסקוף, זהרה דוידוביץ' - פרקש, נעמי קאליש, דיוד גליקסמן (NAJC), ועוד.

המסמך אושר בהצבעה ב-5 ביולי 2012 על ידי נציגי הארגונים ברשת הארגונים לליווי רוחני. נוסח זה אומץ על ידי העמותה לליווי רוחני בישראל ביוני 2014 ומרגע זה ישולבו בו כחלק ממסמכי היסוד שלו, כקוד האתי של העמותה. שינויים ותיקונים לקוד האתי של העמותה בו ייעשו מעתה על פי תקנון העמותה לליווי רוחני בישראל.

ספרות מקצועית עליה נשען המסמך: גבי שפיר, יהודית אכמון וגבריאל וייל (עורכים) סוגיות אתיות במקצועות הייעוץ והטיפול הנפשי ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, (אסופה של קודים אתיים של המקצועות הטיפולים), תשס"ח, בעיקר עמ' 757-956.

² כצוין בתקנון העמותה סעיף 9.9, שינויים למסמך זה דורשים הצבעה באסיפה הכללית ורוב של 75% מהמצביעים.

³ בכוונת העמותה להכיר בכל המלווים הרוחניים שהוכשרו בתוכניות שלגביהן החליטה ועדת ההסמכה שהוקמה על-ידי ארגוני הליווי הרוחני בטרם הקמת העמותה, ואשר קיבלו ממנה הסמכה. מיום שתקים ועדת המקצוע, כמוגדר בתקנון העמותה ועדה משנה להכרה בתוכניות - יוסמכו מלווים רוחניים שילמדו בתוכניות המוכרות על-ידי העמותה.

⁴ בכוונת העמותה להכיר בכל המלווים הרוחניים שהוסמכו ע"י ועדת ההסמכה שהוקמה ע"י ארגוני הליווי הרוחני בטרם הקמת העמותה ומיום תחילת פעולתה של ועדת ההסמכה מטעם העמותה, יוכרו המלווים הרוחניים שיוסמכו על ידה.

⁵ בכוונת העמותה להכיר בכל המדריכים שהוכשרו בתוכניות שלגביהן החליטה ועדת ההסמכה למדריכים שהוקמה על-ידי ארגוני הליווי הרוחני בטרם הקמת העמותה. מיום שתקים ועדת המקצוע, כמוגדר בתקנון העמותה ועדה משנה להכרה בתוכניות - יוסמכו מדריכים שילמדו בתוכניות המוכרות על-ידי העמותה.

⁶ בכוונת העמותה להכיר בכל המדריכים שהוסמכו ע"י ועדת ההסמכה שהוקמה ע"י ארגוני הליווי הרוחני בטרם הקמת העמותה ומיום תחילת פעולתה של ועדת ההסמכה מטעם העמותה, יוכרו המלווים הרוחניים שיוסמכו על ידה.

- (ג) על אכיפת הקוד האתי תהיה מופקדת ועדת האתיקה של העמותה.
(ד) ועדת האתיקה תהיה מוסמכת, בין השאר, להקים בית דין לאתיקה, שלו יהיו כפופים חברי העמותה, ולקבוע את דרכי עבודתו, ואת הצעדים שיהיה ראשי לנקוט כלפי חברים בעמותה, במסגרת פעילות לאכיפת הקוד האתי.

חלק ראשון: ערכי ועקרונות יסוד של מקצוע הליווי הרוחני בישראל

3. **מי רשאי להיות מלווה רוחני:** הנחת היסוד הקיימת בתשתיתו של מקצוע הליווי/תמיכה רוחנית היא שכל אדם באשר הוא אדם זכאים לליווי רוחני וכל אדם באשר הוא אדם יכול, לאחר שנמצא כשיר מבחינה מקצועית ועבר הכשרה תואמת לעסוק במקצוע זה, ככל שיעבור את תהליך ההסמכה כמפורט כאן.

4. התחייבות לעמוד בכללי האתיקה:

- (א) כל אדם המוסמך לעסוק בליווי רוחני מתחייב, החל מרגע תחילת הכשרתו, לעקרונות של יושר אישי ואקדמי.
(ב) מלווה רוחני מתחייב להמשיך גם לאחר הסמכתו, בהכשרה מקצועית מתמשכת ובקבלת הדרכה מקצועית מן המדריכים המוסמכים בתחום ו/או מאנשי מקצוע אחרים המכירים את התחום, ו/או השתתפות קבועה בהשתלמויות בתחום כמו גם קריאת ספרות מקצועית.
(ג) מלווה רוחני מחוייב בשמירת סודיות של מלווים ועמידה בעקרונות המקצועיים והאתיים של הליווי הרוחני.
(ד) עם תחילת עיסוקו בתחום יחתום כל לומד בתכנית הכשרה של ליווי רוחני על מסמך התחייבות לעמוד בכללי האתיקה של התחום.

5. פולריזם ורב תרבותיות:

- (א) בשל המגוון התרבותי, הדתי והעדתי הייחודי בקרב כלל האוכלוסיות בישראל, תקדם העמותה לליווי רוחני בישראל ביסוסן והקמתן של תכניות שונות להכשרת מלווים רוחניים מקצועיים. תכניות אלו תפרושנה מניפה רחבה של השקפות עולם רוחניות ודתיות שונות במדינת ישראל.
(ב) העמותה תעודד מגוון רחב, ככל הניתן, של קבוצות אוכלוסיה בישראל לזכות את חבריהן וחברותיהן בליווי רוחני על פי צרכיהם והשקפותיהם ולעודד הכשרת כח אדם בליווי רוחני בהתאם.
(ג) המגוון המתבקש בכל הכרוך בפריסת מערכות הליווי הרוחני ומערכות ההכשרה לתמיכה רוחנית, בקרב כל רבדי האוכלוסיה במדינת ישראל אין בו כדי לפגוע בעקרונות המוסריים של המקצוע, המבוססים על האזנה וקבלה של כל אדם" באשר הוא שם".
(ד) בשל ההקשר הרב-תרבותי של הליווי הרוחני ייתכנו מצבים בהם כי קשר חיובי בין מלווה רוחני למלווה לא יתאפשר מטעמים אישיים או מטעמים של פער בהשקפות עולם. במקרים אלו יפנה המלווה הרוחני את המלווה למלווה רוחני אחר, לאחר שעשה כל שביכולתו על מנת לגשר על הפער ובמידה וקיימת אפשרות כזו.

6. איסור ניגוד עניינים

- (א) על המלווה הרוחני המועסק בשכר לוודא כי יינתנו לו תנאי העסקה המאפשרים לו למלא את תפקידו, ובכלל זאת הגדרת תפקידו, והקצאת הזמן לכך על-ידי המעסיק.
(ב) חל איסור אתי על המלווה הרוחני לפעול במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כמלווה רוחני לבין תפקיד אותו הוא ממלא באותו מוסד.
(ג) על המלווה הרוחני לשאוף ככל האפשר כי לא יוצר קונפליקט שלו או של המלווה, בין תפקידו כמלווה רוחני לבין תפקידים אחרים אותם הוא ממלא או תארים אחרים במ הוא נושא. במקרה של היווצרות קונפליקט על המלווה הרוחני להפסיק את הליווי כמקרה זה, ולהפנות, במידת האפשר, למלווה רוחני אחר.

7. עיסוק בתחום המומחיות בלבד:

תפקיד המלווה הרוחני הוא ללוות אדם אך ורק בתחום מומחיותו ובהתאם להכשרתו וניסיונו. אם מסתבר למלווה הרוחני, כי המלווה נזקק לטיפול אחר או נוסף בתחום הנפש, יציע המלווה הרוחני למלווה להסתייע בבעלי מקצוע בתחום זה. ועדת האתיקה תפרסם מעת לעת הנחיות בתחום זה.

חלק שני: כללי התנהלות מוסרית בתחום הדתי והתרבותי

8. מבוא:

- (א) מדינת ישראל מתמודדת עם דקויות דתיות, אתיות ותרבותיות הייחודיות לה שאין להן מקבילות בעולם כולו. אי לכך, מעניקים כללים מוסריים אלו למלווה הרוחני הנחיות מפורטות יותר בנוגע לרגישויות הדתיות, התרבותיות והמוסריות אותן על המלווים הרוחניים בישראל לקחת בחשבון.
- (ב) לאור אלה, מקצוע הליווי הרוחני במדינת ישראל איננו מקצוע בעל מאפיינים דתיים יחודיים, והוא פתוח בפני כל אדם; אין עוסקים בו בהכרח אנשים בעלי אמונות דתיות או אורח חיים דתי, ובוודאי שלא רק מנהיגים של קבוצות דתיות שונות, או נושאים בתפקידים דתיים מובחנים בלבד.
- (ג) המקצוע פתוח לאנשים ונשים מכל מגוון הקשת הדתית, הרעיונית, הדתית והפוליטית בישראל, כל עוד יתחייבו להכשרה מקצועית כנדרש. לידע קודם בתחום הדת כמו גם לידע קודם בתחום מדעי הרוח, החברה והטבע בכלל ולניסיון החיים ערך מקדים ללימודו של מקצוע זה.
- (ד) הגם שהמקצוע מסתייע לעתים קרובות בתכנים, במקורות ובעשייה הקשורים בעולם המושגים והסמלים הדתיים, יש לנהוג בהם על פי הנסיבות הייחודיות לכל מלווה.
- (ה) מקצוע הליווי הרוחני הנו, במהותו, לא היררכי ועניינו להתלוות לאדם המסתייע בשירות זה על פי צרכיו הרוחניים.

9. מלווה רוחני העובד במוסד אשר בו מגוון אמונות ודעות של מלווים ושל מי שעשויים להזדקק לשירותיו כמלווה רוחני, יפעל באופן שבו דעותיו ואמונותיו לא ישפיעו על פעילותו ועל מי שבזקקים לשירותי הליווי הרוחני. בין השאר יקפידו המלווים הרוחניים הנושאים סימני היכר, ובכללים תגי זיהוי, במקומות ציבוריים ובמוסדות כאמור, שלא לכלול בהם כל תואר אקדמי או דתי או אחר, שאינו "מלווה רוחני".

10. מלווה רוחני יפעל כאמור לעיל, גם במגע ומשא שבעל-פה עם מלווים ועם מי שעשויים להזדקק לשירותיו כמלווה רוחני.

11. מלווה רוחני יחשוף היבטים מתולדות חיו, זהותו, דעותיו והתנהלות חיו אך ורק על פי ההקשר של הליווי הרוחני ועל פי צרכיו של המלווה בלבד.

12. המלווה הרוחני יתאים את התנהגותו ושירותי הליווי הרוחני שהוא מעניק למלווה, תוך כיבוד נוהגי המקום ונהליו, מבחינה דתית ותרבותית, ותוך שיתוף פעולה עם רשויות המוסד האחראיות על תחום הדת, התרבות והמוסר.

13. המלווה הרוחני לא יערוך טקס דתי או תרבותי אלא אם כן נתבקש לעשות כן על ידי המלווה או בני/בנות משפחתו (אך לא כנגד רצונו של המלווה), ותוך כיבוד הפרטיות של המלווה ושל סביבתו החברתית.

14. פעילות של הטפה דתית, פוליטית ותרבותית לגוניה אסורה במסגרת התמיכה והליווי הרוחניים. על כן לא יציע המלווה הרוחני לערוך טקס או פעולה בעלת משמעות דתית או תרבותית אלא אם כן קיימת סבירות גבוהה שהמלווה מעוניין בכך ולאחר שיוודא שטקס זה אינו מערער את דרכו הרוחנית והשתייכותו הקהילתית של המלווה, ואין בעריכתו משום פעולת שידול והטפה שעניינה העברת האדם על דתו, או העברתו מזרם רוחני או דתי אחד לאחר.

15. כל מלווה זכאי לבקש מן המלווה הרוחני הפנייה למלווה רוחני הקרוב יותר להשקפת עולמו הדתית ו/או הרוחנית ולקבל את העזרה המרבית למימושה של בקשה זו.

16. תחום הליווי הרוחני מתאפיין לעתים בעמימות דתית ותרבותית, מתוקף מגעו במצבים של סוף חיים או באנשים בעלי תודעה לא צלולה. נוכח עמימות זו, המהווה חלק מן המציאות המקצועית, על המלווה הרוחני לשאוף להכיר את העקרונות העיקריים של הדתות והזרמים במרחב הישראלי ולאזן בין גבולותיהם ובין רצונות המלווים.

17. מבלי לפגוע באמור בפרק זה לעיל, הרי שבמסגרת הענקת ליווי רוחני לקהילה ולחברים בקהילה בעלת צביון דתי או תרבותי מוגדר, רשאי/ת המלווה הרוחני להציג תארוי הדתיים או האקדמיים או האחרים, ולעשות שימוש בהשקפת עולמו, לשם הענקת שירותי ליווי רוחני לחברים וחברות בקהילה.

חלק שלישי: אמינות מקצועית, סודיות ופרטיות

18. חובה על המלווה הרוחני לפעול ביושר מקצועי, מתוך מודעות לכישוריו ולמגבלותיו ולפרסם עצמו באופן צנוע ואמין.

19. מלווה רוחני יקפיד שלא לתת עצה שאינה בתחום הליווי הרוחני, ובכל שאלה שתופנה אליו בתחומי מומחיות אחרים, ימליץ למלווה לפנות לעצה של בעל מקצוע מתאים.

20. על המלווה הרוחני לדווח דיווחי אמת, מדויקים, לממונים עליו הן במסגרת המוסדות בהם הוא עובד.

21. על המלווה הרוחני לפעול בכבוד, בשיתוף פעולה ובהוגנות עם חבריו למקצוע ולמקצועות אחרים.

22. עליו להימנע מעקיפת סמכויות, לתרום ולהתחלק בידיעותיו, בניסיונו המקצועי עם עמיתיו למקצוע.

23. ככל שמלווה רוחני מציג את מקצועו או את התנאים הנדרשים להסמכתו, עליו להציג את מלוא התנאים הדרושים לשם הכשרה והסמכה, ולהפנות לקוד האתי.

24. על המלווה הרוחני להבהיר למלווים ולמעסיקי, ולהגיע עמם להבנה לגבי הציפיות ההדדיות הסבירות של המלווה ושל המלווה הרוחני זה מזה.

25. תיעוד ושמירה על סודיות בליווי רוחני ובהליך ההדרכה:

(א) המלווים הרוחניים יקיימו רישום ומעקב אחר פגישותיהם, במתכונת מקוצרת, אשר לגביה תחול חובה אתית להציגם למלווה, לפי דרישתו.

(ב) בנוסף, רשאים המלווים הרוחניים לקיים רישומים פנימיים מפורטים יותר, אך אלה הינם רישומים אישיים של המלווים הרוחניים ולגביהם אין חובת הצגה למלווה או לכל אדם אחר.

(ג) המלווים הרוחניים יכבדו את זכות הסודיות והפרטיות של המלווים. הם ישמרו בסוד כל מידע שהגיע אליהם תוך כדי עיסוקם המקצועי או בעקבותיו וינקטו אמצעי זהירות לשם שמירה על סודיות המידע, ובכלל זאת הרישומים – הן במתכונת המקוצרת והן רישומים מפורטים.

(ד) החובה לשמור על סודיות ועל פרטיותו של המלווה תימשך גם לאחר הפסקת קשרי הליווי הרוחני עמו, וגם לאחר מותו.

(ה) מידע סודי שבידי המלווה הרוחני יועבר רק למטרות מקצועיות חיוניות ועל פי הוראות החוק או בהסכמת המלווה.

(ו) המלווים הרוחניים ישמרו על סודיות ראויה בכתיבה, באחסון, בגישה, בהעברה ובשימוש ברישומים שבאחריותם, בין אם הם כתובים, בין אם הם מוקלטים ובין אם הם נמצאים בכל צורה אחרת.

(ז) לומדים בתכניות הליווי הרוחני יקפידו, על פי הנהוג במוסדו בו מתמחים או בתכנית בה לומדים, לטשטש זהות המלווים שבנוגע להם יתייעצו עם עמיתיהם ו/או עם מדריכיהם בתחום. בין היתר לא יזכר שמו המלא של המלווה בתמלולים, אלא רק אות מתוך שמו בהתכתביות של התייעצות או בכל מסמכי ההדרכה והלמידה השונים.

(ח) עשר שנים לאחר עזיבת אדם את תחום הליווי הרוחני עליו להשמיד את כל הרשימות המתעדות את הליכי הליווי והלמידה שיש בהם התייחסות לבני האדם אותם ליוו.

(ט) מדריכים בליווי רוחני לא יגלו מידע, חומר חסוי או פרטים חסויים של לומד או מודרך בתכנית ו/או בצוות, אלא על פי דרישת חוק. אם חשיפת חלק מן המפרטים נדרשת לצורך הכשרה ו/או התייעצות של המדריך שומה על המדריך לשנות הנתונים על מנת למנוע חשיפתם וכל פגיעה בפרטיות הלומד/ת.

(י) כל התיקים והרישומים המתעדים את הדרכת הלומד יושמדו כעבור מחצית השנה מיום סיום הגשתו את כל המטלות הנדרשות על פי עקרונות ההכשרה.
(יא) לוועדת ההסכמה בעמותה לליווי רוחני בישראל יועבר בהליך ההסמכה אך ורק מכתב המסכם את הליך הכשרתו ואת הערכתו של הלומד ומעיד על הגשתו את כל המטלות הנדרשות. עותק של מכתב זה יימסר גם ללומד עצמו.
(יב) חמש שנים לאחר עזיבת המדריך את התחום עליו להשמיד תיעוד הליך הליווי הרוחני שיש בו חומר אישי הנוגע ללומדים עימו או למודרכים על ידו.

26. מלווה רוחני בעל/ת משרה במוסד ציבורי לא יפעל לקבלת מטופלים שהכיר במסגרת עבודתו במוסד לליווי במסגרת פרטית. ככל שיבקש זאת מטופל באופן מפורש וללא שידול מצד המלווה הרוחני – לא יקבל המלווה הרוחני מטופל למסגרת פרטית, אלא "כקבל אישור לכך על ידי הממונה עליו במוסד.

27. המלווה הרוחני יתנהל באופן הגון וישר מבחינה כספית ועסקית.

28. במסגרת עריכת מחקר בליווי רוחני יציין המלווה הרוחני את שם כל השותפים/שותפות למחקר ובכלל זה את שמות המתמחים בקורס להכשרה בליווי רוחני אשר סייעו לו במחקר - באם היו אכן שותפים למחקר. המלווה הרוחני ידבוק בכללי הדייקנות והאמינות הביבליוגרפית והמחקרית ויודא כי לא יאונה למלואים הנחקרים כל רע כתוצאה מן המחקר. בעת עריכת מחקר הכולל ראיונות יודא המלווה כי המלואים מודעים למחקר, למטרותיו והתנהלותו וכי הם משתפים עם החוקר פעולה מתוקף הבנתם והסכמתם.

29. המלווה הרוחני יקדם בברכה משוב מקצועי מן הממונים עליו, מן המלואים ומעמיתיו על עבודתו.

30. המלווה הרוחני לא יקבל דמי תיווך עבור יצירת התקשרות עם איש מקצוע אחר.

חלק רביעי: יחסים וגבולות בין מלווה רוחני ומלווה

31. סביבת התמיכה הרוחנית במהותה, יוצרת לעתים תחושה של קירבה ואינטימיות, פיזית ורגשית, בין המלווה הרוחני ובין המלווה. מעת לעת, נוצרת קירבה פיזית מסוימת בין התומכת/ת למלווה (כגון אחיזה ביד, ליטוף הראש וכו'). ככלל, על המלווה הרוחני/ת להימנע מיחסי קירבה גופניים העלולים לעורר ציפיות מוטעות או פרשנויות מוטעות שסופן נזק למלווה.

32. בתחומים שהמגע הוא חלק בלתי נפרד מן התמיכה, על התומכת/ת להביא זאת מראש לידיעת המלווה ו/או בני/בנות משפחתו ו/או מעסיקיו ולהגדיר את אופי המגע המקובל על המלווה.

33. על המלווה הרוחני להמנע, עם כל הקושי שבכך, גם מחציית גבולות רגשיים העלולים להטעות את המלווה בנוגע לאופי יחסו של המלווה הרוחני כלפיו, גם אם המלווה הרוחני סבור כי יש בכך כדי להועיל למלווה.

34. על המלווה הרוחני להיות מודע ולהבחין היטב בין גילוי יחסי קירבה ומגע (פיזי ורגשי) התורמים למלווה במצבו הקשה, ובין ניצול לרעה של יחסי הקרבה הנוצרים במצבים של ליווי רוחני.

35. בכל מקרה, אסור על המלווה הרוחני להימנע מליצור קשר מיני, אירוטי או רומנטי מכל סוג שהוא עם מלווה או עם מודרך, ולהימנע מליצור קשר כאמור עם מודרך/ת גם לאחר תום הקשר המקצועי שביניהם, וזאת עד לאחר שייפסקו ביניהם כל יחסי מרות או תלות הקשורים בליווי הרוחני או בהדרכה.

חלק חמישי: יחסי מדריכים – לומדים ו/או מודרכים במקומות עבודה

36. על המדריכים להביא לידיעת המודרכים את עקרונות ההכשרה ואת הקוד האתי של המלווים הרוחניים בישראל. מצופה מהם להיות בעלי ניסיון בתחום, לגלות בקיאות בעקרונות ההכשרה, בכללים המוסריים של המקצוע ובגוף הידע של מקצוע הליווי הרוחני.
37. מדריכים בליווי רוחני יבהירו ללומדים בתחום הליווי הרוחני את מערכת הציפיות והדרישות מהם ואת שיטות ההערכה ומועדיה.
38. מדריכים בליווי רוחני ייראו עצמם מחויבים להתפתחותם ולצמיחתם של הלומדים והמתמחים בתחום, ויסייעו להם ללמוד ולבצע עבודתם המעשית על הצד הטוב ביותר.
39. במקרה של לומד/ת הנזקק או מביע רצון לטיפול אישי החורג מתחומי האחריות של ההכשרה בתחום הליווי הרוחני, יופנה הלומד על ידי המדריך לטיפול מתאים, או ללווי רוחני מתאים ויימנע מלהיכנס בעצמו לתפקיד המטפל האישי או המלווה הרוחני האישי (גם אם הכשרתו מתאימה לכך).
40. מדריך בליווי רוחני לא יאפשר למודרכים לבצע או להתיימר לבצע שירותים מקצועיים שהינם מעבר להכשרתו, רמת נסיונו וכישוריו. בכל מקרה של עבודה מעשית של מודרך במסגרת הכשרתו, המדריך/ה המחנכ/ת אחראי למנוע נזק למלווים.
41. על הלומד לקבוע גבולות ברורים ביחסים בינו ובין הלומדים עמו, להימנע מניצול לרעה של יחסי מרות ומשבירת הגבולות המקצועיים בינו ובינם.

חלק שישי: אכיפת הקוד ובית דין לאתיקה

42. על אכיפת הקוד האתי תהיה מופקדת ועדת האתיקה של העמותה.
43. ועדת האתיקה תהיה רשאית להחליט על הקמת בית דין לאתיקה, ועל דרכי עבודתו, וכן על הצעדים שיהיה בית הדין רשאי לנקוט לשם אכיפת הקוד האתי.